

Täysistunto

Tiistai 21.6.2022 klo 18.35—20.28

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 54/2022 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 7/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

Keskustelu

19.50 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oppivelvollisuuslakia, perusopetuslakia, lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia sekä valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia. Laki liittyy pääministeri Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaisen oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanon yhteydessä havaittuihin lainsäädännön tarkennustarpeisiin.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi oppivelvollisuuslain soveltamisalaa rajaamalla soveltamisalan ulkopuolelle Suomessa opiskelutarkoituksessa opiskelevat, laajennettavaksi 17 vuotta täyttäneiden oppivelvollisten mahdollisuuksia suorittaa oppivelvollisuutta lasten perusopetuksessa, tarkennettavaksi opiskelupaikan osoittamista koskevaa sääntelyä, säädettäväksi oikeus oppivelvollisuuslain mukaisiin majoitus- ja matkakorvauksiin koskemaan myös ajallisesti pitkää koulumatkaa, laajennettavaksi ohjaus- ja valvontavastuussa olevan asuinkunnan tiedonsaantioikeuksia sekä tehtäväksi oppivelvollisuuslakiin eräitä muita teknisluonteisia tarkennuksia.

Koulutusta koskevissa laissa ehdotetaan säädettäväksi opiskelijan eronneeksi katsomisesta tilanteesta, jossa oppivelvollisuuden suorittaminen on keskeytetty toistaiseksi. Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös opintonsa aloittavan oppivelvollisen erityisen tuen tarpeen arvioinnista perusopetuksessa tehdyn erityisen tuen säännöksen pohjalta. Vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin lisättäisiin säännös oppivelvollisille suunnatun koulutuksen rahoituksen yhteydessä oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnettävästä oppimateriaalilisästä. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa tarkennettaisiin eräitä oppivelvollisuusrekisterin ylläpitoon liittyviä säännöksiä sekä lisättäisiin opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjatun ammatillisen koulutuksen opetuksen ja ohjauksen tuntimäärän tallentamisvelvoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2022 vp

te. Lisäksi tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös mahdollisuudesta järjestää kyseistä koulutusta valtionosuusrahoitteisena työvoimakoulutuksena. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8. tätä vuotta.

Tämän esityksen tavoitteena on selkeyttää oppivelvollisuuslain säännöksiä toimeenpanossa havaittujen epäkohtien perusteella. Tavoitteena on, että jokaiselle oppivelvolliselle löytyy tarkoituksenmukainen koulutusmuoto ja opiskelupaikka oppivelvollisuuden suorittamiseksi. Lisäksi tavoitteena on tukea oppivelvollisuuden suorittamismahdollisuuksia, koulutuspolun jatkuvuutta ja toisen asteen tutkinnon suorittamista.

Eduskunta on oppivelvollisuuslain käsittelyn yhteydessä hyväksynyt sivistysvaliokunnan mietinnön pohjalta useita lausumia. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys vastaa muun muassa lausumaan, jossa edellytetään hallituksen seuraavan ja arvioivan oppivelvollisuusudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia laajasti ja ryhtyvän tarvittaviin toimiin mahdollisten epäkohtien korjaamiseksi. Sivistysvaliokunta pitää hyvänä sitä, että havaittuihin lainsäädännön korjaustarpeisiin ja puutteisiin on reagoitu nopeasti. Perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausuntonsa ja ottanut lausunnossaan kantaa oppivelvollisuuden henkilölliseen ulottuvuuteen, eronneeksi katsomista koskevaan sääntelyyn sekä oppivelvollisuuslain tietojen saantia koskevaan pykälään. Sivistysvaliokunta käsittelee perustuslakivaliokunnan lausuntoon sisältyviä näkemyksiä asiakohdittain jäljempänä tässä mietinnössä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja kannatettavana. Sivistysvaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muutamin huomautuksin ja muutosehdotuksin. Me käsittelemme täällä mietinnössä opiskelutarkoituksessa Suomeen tulevien alaikäisten oppivelvollisuuskäsitettä, eronneeksi katsomista koskevaa sääntelyä ja 17 vuotta täyttäneiden oppivelvollisten opiskelua. Me käsittelemme myöskin opiskelupaikan osoittamista vaativaan erityiseen tukeen oikeutetuille. Me kirjoitamme täällä myöskin majoitus- ja matkakorvauksista ja tiedonsaantioikeuksista ja oppimateriaalillisestä nimenomaan kansanopistojen oppivelvollisille suunnatun koulutuksen rahoituksessa.

Ja sitten toteamme seurannasta, että valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus jatkaa oppivelvollisuusudistuksen toimeenpanon ja vaikutusten seurantaa ja arviointia sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin mahdollisten epäkohtien korjaamiseksi. Valiokunta korostaa edelleen myös oppivelvollisuusudistukseen varatun rahoituksen riittävyyden seurantaa ja toimenpiteisiin ryhtymistä, mikäli rahoitus havaitaan riittämättömäksi. Teimme siis aika monia muutoksia täällä.

Ja sitten vielä yksi lausumaehdotus, jonka tässä vielä luen: ”Eduskunta edellyttää, että 17 vuotta täyttäneillä tulee olla mahdollisuus jäädä lasten perusopetuksen puolelle 18-vuotiaaksi saakka, jos se nähdään lapsen kannalta parhaana ratkaisuna, ja että ehdotetun sääntelyn vaikutuksia 17 vuotta täyttäneiden oppivelvollisten asemaan seurataan tarkasti ja ryhdytään mahdollisesti tarvittaviin lisätoimenpiteisiin lapsen edun ensisijaisuuden toteutumisen varmistamiseksi.”

Tämä lausuma lähti siitä, että on tapahtunut sellaisia tilanteita, että oppilas, joka on 17 vuotta täyttänyt, ja hänelle ei kuitenkaan ole tullut ne kaikki valmiudet, niin hänet on sitten siirretty toiseen kouluun. Kuitenkin me katsoimme, että olisi niin tärkeää, että lapsi voisi jäädä lasten perusopetuksen puolelle ihan 18-vuotiaaksi saakka, eli saisi jäädä siihen sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2022 vp

maan kouluun, jos se on hänen etunsa kannalta parempi. On nimittäin tapauksia, että nämä nuoret on siirretty sitten toiseen kouluun jatkamaan sitä oppivelvollisuutta, sitä lasten perusopetukseen kuuluvaa oppivelvollisuutta, ja se ei ole tarkoituksenmukaista ihan kaikille, ja siksi tässä nyt vähän patistamme kouluja arvioimaan sitä tarkemmin näillä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ollikainen.

19.57 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Tosiaan on kyse tästä oppivelvollisuuden isosta kokonaisuudesta, ja tässä tulee varmaan olemaan jonkun verran korjattavaa, kuten yleensä on, kun on isosta uudistuksesta kyse. Tämä on sellainen ensimmäinen korjaussarja, joka tehtiin, ja yksimielisesti tämä nyt sitten päätettiin sivistysvaliokunnassa.

Det handlar alltså om en korrigeringsomgång kring den förlängda läroplikten, och eftersom det handlar om en väldigt stor helhet är det bra att korrigera vissa saker. Från vår sida i mitt parti har vi lyft upp några saker: Bland annat ersättningen för rese- och övernattningskostnader har tidigare gällt enbart över en gräns på 100 kilometer, men här har vi också plockat med en tre timmars gräns, och det gäller framför allt dem som bor i skärgården, som har väldigt långa avstånd. De berörs ju också och de ska också få en ersättning för det, så det är väldigt viktigt.

Här finns också tydliga linjedragningar för hur det ska göras med elever som behöver särskilt stöd för sin utbildningsplats. Sedan finns också en ändring av folkhögskolornas materialtillägg, och det är en väldigt viktig sak.

Det som vi också hade uppe i ett tidigare skede och som vi har jobbat med gäller internat för gymnasieutbildningen. Vi vet ju att det finns internat i yrkesutbildningen, men speciellt idrottsgymnasierna där man har internat — tre stycken i Finland — har inte funnits inom ramen för det första studieåret. Här har vi fått in en skrivning i lagen kring att man ska utreda möjligheten för att gymnasieelever också ska behandlas likvärdigt där det finns internat, speciellt sådana där man har ett idrottsgymnasium där det egentligen handlar om att man kommer ganska långt ifrån för att utöva en idrott där förutsättningarna för att idrotta är speciella och man därför har internat.

Tosiaan asuntoloista on myös teksti, että sitä selvitetään erityislukioiden kohdalla, esimerkiksi urheilulukioiden kohdalla. Se löytyy kanssa tästä tekstistä, ja se on minusta nyt todella hieno ja hyvä asia.

Tosiaan meillä on lausumaehdotus, että eduskunta edellyttää, että 17 vuotta täyttäneellä tulee olla mahdollisuus jäädä lasten perusopetuksen puolelle 18-vuotiaaksi saakka, jos se nähdään lapsen kannalta parhaana ratkaisuna. Tämä on mielestäni todella hieno ja hyvä asia, ja tätä tulee kyllä painottaa.

Sitten vielä mainitsin tuossa toisella kotimaisella, että tämä majoitus- ja matkakorvaus tulee koskemaan myös ajallisesti pitkää matkaa, ja se on tärkeää. Tämä koskee varsinkin niitä, jotka asuvat saaristossa, ja on hyvä asia, että tämä otettiin mukaan lakiin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 78/2022 vp

20.00 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Toden totta, aivan niin kuin tuossa edustaja Ollikainen totesi, täällä tuli hyvin monia sellaisia tärkeitä muutoksia, mitä nyt tehtiin. Pidän erittäin tärkeänä, niin kuin koko valiokuntakin, että oppivelvollisuuden pidentämiseen liittyvän lainsäädännön toimeenpanoa ja sitä, mitkä ne vaikutukset ovat, seurataan edelleen hyvin vakavasti, erityisesti rahoituksen riittävyttä. Siitähän me ei olla vielä saatu oikeastansa mitään tutkittua tietoa, miten rahoitus on riittänyt, mutta se, mikä on kantautunut tuolta kouluista, niin esimerkiksi lukioissa ne rahoitukset, joita valtio on antanut, eivät todellakaan riitä. Siellä on siis monia miljoonia mennyt enemmän rahaa kuin on arvioitu silloin alun perin valtionosuuksina.

Kaiken kaikkiaan lukiokoulutus on muutenkin ollut vaikeassa tilanteessa, koska sieltä on puuttunut kaiken kaikkiaan se sata miljoonaa euroa, mutta tämä on vielä pahentanut lukion rahoitusta. Eli kunnat joutuvat omasta pussistaan sitten niitä rahoja etsimään. Totta kai kunnat ovat siihen suostuneet, koska lukio on hyvin tärkeä nuorille, mutta sitten pitää muistaa se, että tulevana vuosina, kun sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyy aluehallintoon ja siellä sitten jäävät koulutus ja elinvoimatoiminnot kuntien perustoiminnoiksi sitten jatkossa, niin on vaara, että se rahoitus on entistäkin tiukempaa. Tietenkin kun eri alueilla väki vähenee, niin siitäkin syystä on todella kiinnitettävä huomiota tähän, miten rahat riittävät tähän, että oppivelvollisuus, kun se on maksutonta, vie aika paljon rahaa.

Sitten samanaikaisesti meillä on todella suuria ongelmia meidän nuorilla ja lapsilla. Meille kantautuu koko ajan tieto siitä, että pahoinvointi on lisääntynyt ja suuria hyvinvointiongelmia on.

Me olemme valiokunnassa ottaneet kantaa siihen, että hyvinvoinnin ja oppimisen pitää kulkea käsi kädessä ja molempiin pitää satsata. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 54/2022 vp sisältyvien 1.—7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.